

УДК 640.412:005.412 (477.64)(045)

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.74-2.22>

А. В. Віндюк

професор кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу
Національного університету «Запорізька політехніка»

Є. А. Захаріна

професор кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання
Класичного приватного університету

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ МІНІГОТЕЛІВ У ЗАПОРІЗЬКОМУ РЕГІОНІ

Статтю присвячено проблемам та перспективам розвитку сфери готельного бізнесу в Запорізькому регіоні. Вказано на низку проблем відсутності чітких даних про кількість малих готельних підприємств, у результаті чого неможливо поррахувати рівень їхніх доходів, що призводить до недоотримання значних сум податкових платежів до бюджету країни. Зазначено, що ринок мініготелів України можна охарактеризувати як «сірий» з точки зору законодавства.

Зазначено на необхідності пошуку ефективних підходів і засобів для впровадження інформаційних технологій, ефективних і надійних систем захисту, без чого неможливо досягти високого рівня якості послуг, тому послуги підприємства гостинності мають видозмінюватись відповідно до потреб і запитів гостей.

Встановлено, що з метою залучення коштів інвесторів на розвиток інфраструктури туризму Державна туристична адміністрація внесла пропозиції про зміну деяких законів, зокрема забороняється приватизація курортних об'єктів (санаторіїв, будинків відпочинку). Відзначено, що діяльність мініготелів можна оцінити за такими критеріями, як: кількість номерів, місцезнаходження, чистота, комфорт тощо. Визначено, що в Україні з кожним роком число мініготелів стрімко збільшується, роблячи їх серйозною альтернативою великим готелям.

Сучасний аналіз дозволяє наголошувати, що до інших засобів розміщення віднесено засоби розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання (хостели, будинки відпочинку, пансіонати відпочинку, бази відпочинку, туристські бази, гірські притулки), кемпінги та стоянки для житлових автофургонів і причепів, інші засоби розміщення (гуртожитки для приїжджих, інші місця для тимчасового розміщення). Вказано на, по-перше, збільшення об'ємів внутрішнього туризму, по-друге, зростання кількості іноземних туристів.

Зазначено, що останніми роками туристсько-готельний бізнес з сектору національної економіки, що зароджується, перетворився на лідерський напрям сучасної індустрії послуг. Охарактеризовано проблеми, пов'язані із заохочуванням туристів та створенням позитивного туристичного іміджу у Запорізькому регіоні. Зазначено, що саме мініготелі будуть найбільш популярними у найближчому майбутньому. Вказано, що це зможе дати додатковий імпульс до відкриття нових якісних готелів та підвищення конкуренції в готельному секторі.

Ключові слова: мініготелі, засоби розміщення, туризм, споживачі, Запоріжжя.

Постановка проблеми. За даними Всесвітньої туристичної організації (ВТО), на сферу туризму припадає близько 7% світових інвестицій, кожне 16-е робоче місце, 11% світових споживчих витрат і 5% усіх податкових надходжень [5]. За оцінкою (ВТО) останніми роками туристсько-готельний бізнес з сектору національної економіки, що зароджується, перетворився на лідерський напрям сучасної індустрії послуг. Натепер в Україні більшість територіальних туристсько-рекреаційних комплексів та окремих підприємств пропонують послуги споживачам, які не завжди їх задовольняють, та окремі характеристики не досить якісні. Є нагальна потреба ефективного використання наявних потужностей готельного господарства та реалізації можливості задовольняти потреби туристів на міжнародному рівні. Продовжують

залишатись актуальними й багато проблем, пов'язаних із заохочуванням туристів та створенням позитивного туристичного іміджу у конкретному регіоні чи місті України. До розряду нерозв'язаних проблем належать питання, по-перше, збільшення об'ємів внутрішнього туризму, по-друге, зростання кількості іноземних туристів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням тенденцій розвитку готельного господарства та організації діяльності готельних підприємств займалися провідні вітчизняні та зарубіжні економісти, зокрема М.І. Кабушкін, Ф. Котлер, Г.Б. Мунін, В.К. Федорченко, Дж. Уокер, І.М. Ляпіна, Л.І. Нечаюк, Н.О. Пятницька, Х.Й. Роглева.

Це відображено у працях Г.О. Кравчук [8], Н.С. Самотій, Д.А. Корнева [7]. Загальні

проблеми розвитку готельного господарства досліджували В.О. Носенко, Р.С. Ладиженська [11], С.В. Скибінський [13], Г.О. Горіна [2], І.М. Писаревський [12] та інші.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є аналіз проблем та перспективи розвитку мініготелів у Запорізькому регіоні.

Виклад основного матеріалу. Готелі – це об'єкти, що складаються з номерів, число яких перевищує деякий мінімум (7–10), згруповані в класи і категорії відповідно до послуг і стандартів країни, які мають єдине керівництво і надають різноманітні готельні послуги. Як підприємство готель надає людям, що перебувають поза домом, комплекс послуг, найважливішими серед яких (системоутворючими) рівною мірою є послуги з розміщення і харчування [6]. За визначенням Всесвітньої туристської організації, готелі – це колективні засоби розміщення, які складаються з певної кількості номерів, мають єдине керівниц-

тво, надають певні послуги (заправлення постелі, прибирання номера й санвузла), згруповані у класи й категорії відповідно до надаваних послуг і наявного устаткування [6].

За словами О.В. Балахонової, Т.М. Дячук та М.В. Заїкіної, «готельні підприємства у структурі індустрії туризму й гостинності виконують ключові функції, формують і пропонують споживачам комплексний готельний продукт, у просуванні якого беруть участь усі сектори й елементи туризму й гостинності» [1].

Станом на 01.01.2018 року в Україні нараховувалося 1591 колективних засобів розміщення, у тому числі 789 готелів, аналогічних засобів розміщення і 802 інші засоби розміщення (табл. 1) [4].

До інших засобів розміщення віднесено засоби розміщення на період відпустки та іншого тимчасового проживання (хостели, будинки відпочинку, пансіонати відпочинку, бази відпочинку, туристські бази, гірські притулки), кемпінги та сто-

Таблиця 1

Кількість колективних засобів розміщення за регіонами у 2018 році

	Кількість колективних засобів розміщення, усього, (од.)	У тому числі		
		готелі та аналогічні засоби розміщення		інші засоби розміщення
		усього	з них мають спеціально обладнані номери для осіб з інвалідністю	
Україна	1591	789	284	802
Одеська	177	67	32	110
м. Київ	140	107	53	33
Львівська	129	104	44	25
Запорізька	123	15	5	108
Херсонська	107	24	2	83
Миколаївська	102	22	2	80
Дніпропетровська	93	52	31	41
Київська	86	52	16	34
Донецька	78	15	3	63
Волинська	72	16	6	56
Івано-Франківська	67	46	9	21
Харківська	67	38	14	29
Закарпатська	54	42	12	12
Черкаська	54	22	2	32
Полтавська	43	31	11	12
Хмельницька	33	24	10	9
Кіровоградська	30	12	2	18
Рівненська	17	15	5	2
Сумська	21	12	2	9
Тернопільська	14	10	4	4
Житомирська	17	16	2	1
Вінницька	22	18	7	4
Луганська	9	6	2	3
Чернівецька	11	8	1	3
Чернігівська	25	15	7	10

янки для житлових автофургонів і причепів, інші засоби розміщування (гуртожитки для приїжджих, інші місця для тимчасового розміщування).

Як ми бачимо із наведеної таблиці, у Запорізькій області нараховується 15 готелів і 108 інших засобів розміщування. Ринок мініготелів нині досить швидко розвивається – за оцінками спеціалістів, в Україні вже побудовано і діє понад 5 тис. міні-закладів розміщення [10]. З'являються і перші мережі таких закладів (наприклад, мережа мініготелів «Рандеву» у Києві). Найбільша кількість мініготелів розташована у Закарпатській, Запорізькій (узбережжя Азовського моря), Одеській та Львівській областях, у м. Києві.

Серед усіх готелів м. Запоріжжя переважають малі готелі, насамперед тому, що в місті не так багато великих готелів.

Діяльність мініготелів можна оцінити за такими критеріями, як: кількість номерів, місцезнаходження, чистота, комфорт тощо. Оцінка діяльності мініготелів м. Запоріжжя (за даними сайту Booking.com [14]) подана у таблиці 2.

У грудні 2006 р. в Україні створена Асоціація малих готелів і апартаментів, цілями якої є захист прав та просування малих готелів і апартаментів, сприяння розвитку професіоналізму та процвітанню членів Асоціації, участь у державних програмах з розвитку туризму і мініготельного бізнесу. Асоціація розробила класифікаційну систему «Золотий ключ» для визначення реаль-

ного рейтингу малих готелів і апартаментів з метою підвищення стандартів обслуговування та рівня завантаженості малих готелів. Від діючої державної системи присвоєння «зірок» система «Золотий ключ» відрізняється своєю виразною спрямованістю саме на малі готелі і апартаменти, які мають свою специфіку діяльності порівняно з іншими готельними «форматами». Стандарти системи «Золотий ключ» ґрунтуються на практичному досвіді готельного бізнесу Швейцарії, Угорщини, Німеччини, Австрії, Великої Британії, Канади, США та Об'єднаних Арабських Еміратів. Система «Золотий ключ» пропонується для впровадження серед малих готелів і апартаментів з номерним фондом до 100 номерів і покликана об'єктивно інформувати потенційних гостей про безпеку, надійність, якість і рівень обслуговування в мініготелях. Асоціація планує провести класифікацію понад 100 готелів у більшості областей України на відповідність системі «Золотий ключ». З огляду на те, що в Україні актуальним залишається відкриття готелів категорії 1–3*, розрахованих на масового туриста, Асоціація малих готелів і апартаментів також розробила концепцію впровадження «mixed-use development» на базі свого проєкту Coach Hotel і активно займається залученням інвестицій у розвиток апарт-готелів у Києві і Карпатах [9, с. 112]. Саме мініготелі площею від 150 м² до 1000 м² із сучасним підходом до дизайну, якісним сервісом і бюджетним проживанням

Таблиця 2

Оцінка діяльності мініготелів м. Запоріжжя

Готель	Кількість номерів	Оцінка								Ціна
		Чистота	Комфорт	Місце-знаходження	Вигоди	Персонал	Ціна/якість	Безкоштовний Wi-Fi	Середня оцінка	
Белый Рояль	6	9,6	9,7	9,2	9,3	9,7	9,6	9,5	9,5	660
Под дубом	15	9,5	9,5	9,4	9,6	9,4	9,7	9,5	9,5	500
Санрайз Парк	28	9,7	9	9,7	8,7	9,2	9	8,3	9,2	850
Рояль	3	9,1	8,4	8,6	8	8,9	8,3	8,4	8,6	1080
Соборный	16	8,5	8,2	8,5	8,1	9	8,5	8,7	8,5	872
Злата Прага	5	9	8,3	8,3	8	8,6	8,3	9,1	8,4	895
Венеция	18	8,3	8,3	8,4	8	7,8	8,3	8,1	8,2	760
Порто-Рива	17	8,2	8,4	8,2	7,9	8,4	8,2	5,4	8,2	805
Платинум Хотел	11	8,3	7,8	8,3	8	8,6	8	7,7	8,2	850
Прага	7	8	7,7	8,6	7,5	8,4	7,7	8,1	8	700
Сэм	14	7,9	7,9	7,3	7,6	8,2	7,9	8,6	7,8	550
Кристина	10	8	7,4	6,8	7,5	8,4	7,5	7,7	7,6	550
Дион	23	7,4	7,2	7,2	6,8	7,9	7,6	4,3	7,4	200
Сфинкс	32	7,1	6,4	6,3	6,3	7,6	7,3	7	6,8	450

будуть найбільш популярні у найближчому майбутньому, що зможе дати додатковий імпульс до відкриття нових якісних готелів та підвищення конкуренції в готельному секторі.

Місткість готелів і хостелів за регіонами України (за даними сайту Державної служби статистики України [3]) наведена у таблиці 3.

Таблиця 3

**Місткість готелів і хостелів
за регіонами України у 2016 році**

області	Кількість місць усього	Готелів	Хостелів
Дніпропетровська	6048	4359	40
Донецька	2113	1432	–
Закарпатська	3873	2942	–
Запорізька	3878	1315	–
Київська	3942	3635	34
Львівська	13404	10892	395
Одеська	8121	1471	–
Харківська	4084	3227	174
Херсонська	1614	941	–

В Україні з кожним роком число мініготелів стрімко збільшується, роблячи їх серйозною альтернативою великим готелям. Однак суттєвою проблемою є відсутність чітких даних про кількість малих готельних підприємств, у результаті чого неможливо поррахувати рівень їхніх доходів, що призводить до недоотримання значних сум податкових платежів до бюджету країни. Тому ринок мініготелів України можна охарактеризувати як «сірий» з точки зору законодавства.

Готельний бізнес останнім часом привертає до себе увагу не тільки великих корпорацій або муніципальних об'єднань, але і досить дрібних компаній і навіть приватних підприємців. При цьому все більшим попитом користуються не багатомільйонні проекти великих готельних комплексів, а так звані малі готелі. Спираючись на наукові теми, які вивчають туризм, і мініготелі зокрема, можна зробити висновок, що трохи більше половини постояльців припадає на великі готелі, а решта – гарантована частка мініготелів.

Ринок мініготелів виявився більш захищеним від економічного спаду, в основному за рахунок гнучкості у ціновій політиці та індивідуального підходу до кожного гостя, що практично неможливий у великих готелях. Що ж стосується інвестиційного клімату в Україні, то тут дуже важливо відзначити, що законодавство України поки не сприяє залученню інвестицій у будівництво готелів як таких, не говорячи вже про мініготелі. Однак з метою залучення коштів інвесторів Департамент туризму і курортів Мінекономрозвитку України запропонував пропозиції про зміну деяких законів, зокрема забороняється приватизація курортних об'єктів (санаторіїв, будинків відпочинку), пропонується

дозволити приватизацію санаторно-курортних будинків відпочинку за умови збереження профілю їхньої діяльності.

Висновки і пропозиції. Подальший розвиток готельного господарства неможливий без сучасного обладнання і новітніх технологій, про що нагадує девіз Всесвітньої туристської організації: «Технологія і природа – два актуальні аспекти розвитку туризму на початку XXI століття». Це стосується насамперед інформаційних технологій, ефективних і надійних систем захисту, без чого неможливо досягти високого рівня якості послуг, тому послуги підприємства гостинності мають видозмінюватись відповідно до потреб і запитів гостей.

Перспективи подальшого дослідження полягають у вивченні функціонування мініготелів у готельній індустрії у країнах Європи як ключового елементу готельного бізнесу.

Список використаної літератури:

1. Балахонова О.В., Дячук Т.М., Заїкіна М.В. Бухгалтерський облік готельних послуг. *Оцінка перспектив розвитку економічного потенціалу України в XXI ст.* : мат. міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 18–19 листопада 2011 р.). Київ, 2011. Ч. II. С. 49–51.
2. Горіна Г.О. Особливості сучасного розвитку готельної індустрії України. *Вісник Сумського державного університету*, 2010. № 2. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VSU_Ekon/2010_2/10ggogiu.pdf/.
3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 01.12.2017).
4. Державна служба статистики України. Колективні засоби розміщування в Україні. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/kol_zas_ukr/arch_kol_zas_ukr.htm.
5. ДСТУ 3410-96. Система сертифікації УкрСЕПРО. Основні положення. URL: https://dnaop.com/html/41017/doc-%D0%94%D0%A1%D0%A2%D0%A3_3410-96.
6. Журавльова С.М. Стратегічне управління підприємствами готельного господарства : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 «Економіка та управління підприємствами». Харківський держ. ун-т харч. та торгівлі. Харків, 2015. 23 с.
7. Корнева Д.А. Особливості розвитку туристичної інфраструктури в Україні. *Вісник ДІТБ*. 2011. № 15. С. 174–180.
8. Кравчук Г.О. Аналіз досліджень розвитку готельної індустрії України в контексті Євро 2012. *Інноваційна економіка*, 2012. № 1. С. 112–115.
9. Мальська М.П., Пандяк І.Г., Занько Ю.С. Організація готельного обслуговування : підручник. 2-е вид. перероб. та доп. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 472 с.

10. Мініготелі, мініпансіонати, приватний сектор на курортах України. URL: <http://minihotels.com.ua>.
11. Носенко В.О., Ладженська Р.С. Тенденції розвитку готельного господарства в умовах побудови інформаційного середовища. *Комунальне господарство міст*, 2015. № 102. С. 541–546.
12. Писаревський І.М., Сегеда І.В. Тенденції розвитку готельного господарства в регіоні: вектор пріоритетів. *Економіка та управління в туризмі і готельному господарстві*, 2014. Вип. 115. С. 83–87.
13. Скибінський С.В., Іванова Л.О., Моргун О.Ф. Маркетинг готельних послуг : монографія. Львів : Вид-во Львів. комерц. академії, 2000. 246 с.
14. Booking.com: Офіційний сайт. URL: <http://www.booking.com>.
-

Vindiuk A., Zakharina Ye. Problems and prospects of mini-hotel development in Zaporizhzhia region

The article deals with the problems and prospects of hotel business development in Zaporizhzhia region. A number of problems related to the lack of clear data on the number of small hotel enterprises are indicated, as a result, their income is impossible to calculate, and it leads to significant tax gap in payments to the state budget. It is noted that the market of mini-hotels in Ukraine can be described as "grey" in terms of legislation.

In priority are the needs to find effective approaches and tools for the implementation of information technology, effective and reliable protection systems, without which it is impossible to achieve high service quality. Therefore, the services of hospitality companies should be modified according to the needs and requests of their guests.

It is stated that in order to attract investors for the development of tourism infrastructure, the State Tourism Administration has made proposals to change certain laws, in particular, resort facilities (sanatoriums, rest homes) privatization is prohibited. It is noted that the activity of mini-hotels can be assessed according to the following criteria: number of rooms, location, service, comfort, etc. It is determined that the number of mini-hotels in Ukraine is rapidly increasing every year, making them a competitive alternative to large hotels.

The conducted analysis allows us to conclude that accommodation facilities include holidays accommodation and other temporary accommodation (hostels, holiday homes, boarding houses, recreation centres, tourist camps, mountain lodges), campsites and parking lots for vans and trailers, other means accommodation (dormitories, other places for temporary accommodation). The problems to be solved are as follows: 1) how to stimulate domestic tourism; 2) how to increase the number of foreign tourists.

It is noted that in recent years tourism and hotel business getting started in national economy turned into a leading branch of the modern service industry. The problems related to encouraging tourists and creating a positive tourist image in Zaporizhzhia region are described. It is noted that mini-hotels will win popularity in the near future. It is stated that this will give additional impetus to the opening of new quality hotels and increase competition in the hotel sector.

Key words: mini-hotels, accommodation, tourism, consumers, Zaporizhzhia.